

Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową
przedstawia **sześćdziesiąty czwarty** kwartalny
raport oceniający stan koniunktury
gospodarczej w Polsce (III kwartał 2009 r.)
oraz prognozy na lata 2009 – 2010

KWARTALNE
PROGNOZY
MAKROEKONOMICZNE

nr 64 (październik 2009 r.)

Zespół autorski:

dr Bohdan Wyżnikiewicz
Jacek Fundowicz
dr Katarzyna Lada
Krzysztof Łapiński
Marcin Peterlik

Instytut Badań nad
Gospodarką Rynkową
Oddział w Warszawie

ul. Kołobrzeska 16
02-923 Warszawa
tel. +48 22 651 86 60/61
faks +48 22 651 86 62

WWW.IBNGR.PL

© Instytut Badań nad
Gospodarką Rynkową

Stan i prognoza koniunktury gospodarczej

27 października 2009 r.

- __ rosnące tempo wzrostu gospodarczego
- __ spadek nakładów inwestycyjnych
- __ nieznaczne pogorszenie sytuacji na rynku pracy
- __ inflacja w paśmie celu inflacyjnego
- __ dalsza aprecjacja kursu złotego

Sytuacja w III kwartale 2009 r.

Według szacunków IBnGR, w trzecim kwartale 2009 roku tempo wzrostu gospodarczego w Polsce było wyższe niż odnotowane trzy miesiące wcześniej. Wzrost **produktu krajowego brutto** w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wyniósł 1,8 proc. Był to już drugi z rzędu kwartał, w którym dynamika PKB była wyższa niż kwartał wcześniej. Pomimo relatywnie niskiego tempa wzrostu gospodarczego, w opinii IBnGR, przyspieszenie to można uznać za początek powrotu korzystnej koniunktury. Uwzględniając czynniki sezonowe, tempo wzrostu PKB wyniosło 0,4 proc. w stosunku do poprzedniego kwartału.

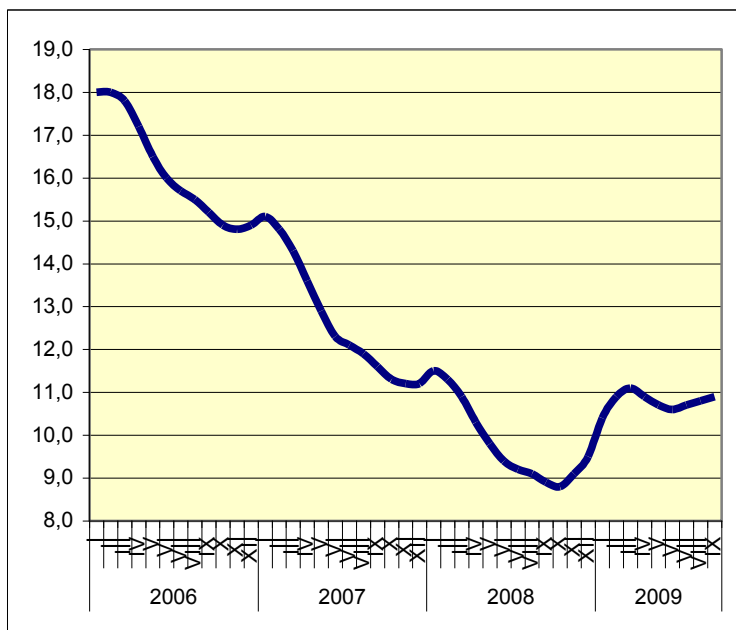
Głównym czynnikiem wzrostu gospodarczego w trzecim kwartale był, podobnie jak trzy miesiące wcześniej, popyt zagraniczny. **Popyt krajowy** odnotował w tym czasie spadek, którego wysokość Instytut szacuje na 0,7 proc.¹. O spadku popytu krajowego zdecydowały ujemne tempo wzrostu **nakładów brutto na środki trwałe** oraz zmiana stanu zapasów. Wartość podejmowanych i kontynuowanych inwestycji była w trzecim kwartale 2009 roku o 3,5 proc. niższa niż rok wcześniej. Spadek ten wynikał z utrzymywania się wśród przedsiębiorców odczucia niepewności odnośnie kształtowania się przyszłej sytuacji gospodarczej, pomimo wyraźnej poprawy percepcji bieżącej koniunktury. Korzystnie kształtowała się dynamika **spożycia indywidualnego**, czyli konsumpcji. Według szacunku IBnGR, wzrost tego agregatu wyniósł w trzecim kwartale 2,3 proc. Nieznacznie wolniej wzrosło spożycie zbiorowe, którego dynamika w dużej mierze była efektem wykorzystania środków finansowych napływających z Unii Europejskiej. W efekcie, tempo wzrostu **spożycia ogółem** ukształtowało się na poziomie 2,1 proc.

¹ Kwartalne tempa wzrostu podawane są w odniesieniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego. Wyjątek stanowi tempo wzrostu PKB podawane w dwóch konwencjach – w porównaniu z analogicznym kwartałem roku poprzedniego oraz w porównaniu do poprzedniego kwartału, po eliminacji czynników sezonowych.

Najszybciej rozwijającym się sektorem było **budownictwo**. Tempo wzrostu wartości dodanej w tym sektorze Instytut szacuje na 8,5 proc., a produkcji sprzedanej na 9,1 proc. W **przemśle** nastąpiło ograniczenie tempa spadku wartości dodanej i produkcji sprzedanej. Tempa wzrostu tych wielkości IBnGR szacuje odpowiednio na –1,4 proc. oraz –1,3 proc. Podobnie jak w poprzednich kwartałach, stabilnie rozwijał się sektor **usługowy**, którego wartość dodana w trzecim kwartale wzrosła o 3,0 proc.

Wspomniany wcześniej wpływ popytu zewnętrznego na tempo wzrostu gospodarczego był efektem wzrostu eksportu w połączeniu ze spadkiem importu. W ujęciu rachunków narodowych tempo wzrostu **eksportu** wyniosło w trzecim kwartale 2,8 proc., a **importu** –3,0 proc. Oznacza to, że zmniejszył się w tym czasie deficyt handlowy. Warto zwrócić uwagę, że eksport wzrósł, pomimo obserwowanej aprecjacji złotego względem euro i dolara amerykańskiego oraz utrzymywania się niekorzystnej koniunktury gospodarczej w większości państw importujących towary i usługi z Polski. Świadczy to o wysokiej konkurencyjności polskich przedsiębiorstw na światowych rynkach oraz o ich zdolności dostosowawczej do pogarszających się warunków gospodarowania.

Wykres 1 Stopa bezrobocia w Polsce

Źródło: GUS

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec trzeciego kwartału wyniosła 10,9 proc. Oznacza to jej wzrost o 0,3 punktu procentowego w porównaniu z końcem drugiego kwartału oraz o 2 punkty procentowe w porównaniu z sytuacją sprzed roku. Wzrost liczby bezrobotnych wynikał w dużej mierze ze zmniejszenia się liczby nowych miejsc pracy. IBnGR szacuje, że **liczba zatrudnionych** w gospodarce narodowej zmniejszyła się w trzecim kwartale o 0,9 proc. Pomimo wystąpienia negatywnych tendencji na rynku pracy, zwiększyło się w porównaniu z drugim kwartałem realne tempo przyrostu **przeciętnego wynagrodzenia brutto**. IBnGR szacuje wzrost tej wielkości w trzecim kwartale na 1,1 proc.

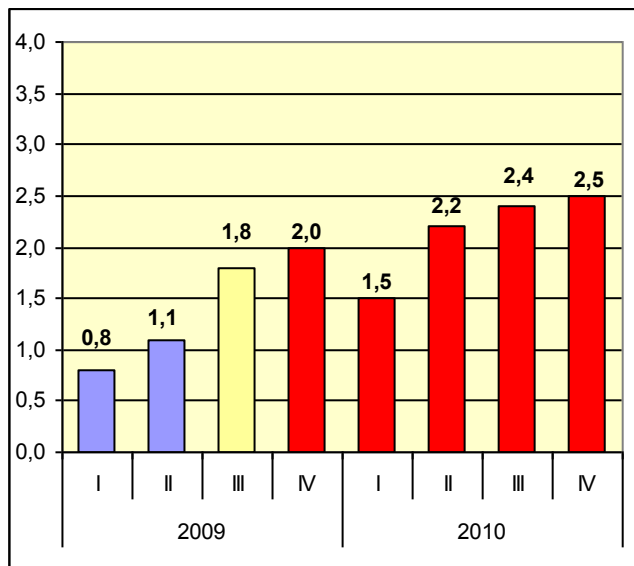
Średnie tempo wzrostu cen dóbr i usług konsumpcyjnych, czyli **inflacja**, wyniosło w okresie od lipca do września 3,5 proc., przy czym na koniec września ukształtowało się na poziomie 3,4 proc. Oznacza to, że inflacja po raz kolejny wróciła na górną granicę pasma celu inflacyjnego Rady Polityki Pieniężnej. W lipcu i sierpniu granica ta była nieznacznie przekroczona. W trzecim kwartale najszybciej rosły ceny związane z transportem oraz ceny napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (po 3,6 proc.). Obniżyły się ceny żywności i napojów bezalkoholowych (o 2,7 proc.), a także ceny odzieży i obuwi (o 2,6 proc.).

Prognoza na lata 2009 – 2010

Prezentowana prognoza została opracowana przy następujących założeniach:

- w roku 2010 zakończy się kryzys w gospodarce światowej i większość dużych gospodarek odnotuje wzrost gospodarczy,
- w Polsce nie dojdzie do kryzysu związanego z nadmiernym deficytem finansów publicznych i nadmiernym wzrostem długu publicznego

Wykres 2 Kwartalne tempo wzrostu PKB

Źródło: GUS, IBnGR

Według prognozy Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową tempo wzrostu **produktu krajowego brutto** w roku 2009 wyniesie 1,4 procenta. Oznacza to, że Polska ma szansę być jedynym krajem europejskim, który w bieżącym roku uniknie recesji. W czwartym kwartale spodziewać się możemy wzrostu PKB na poziomie 2,0 proc., co będzie najlepszym kwartalnym rezultatem w tym roku. W roku 2010 wzrost gospodarczy w Polsce nieco przyspieszy – według prognozy IBnGR wzrost PKB wyniesie 2,2 proc. i będzie rosł od 1,5 proc. w pierwszym kwartale do 2,5 proc. w czwartym. Mimo, że prognozowane wzrosty PKB są znacznie niższe niż w latach ubiegłych, to prezentowany scenariusz uważać należy za dobry dla polskiej gospodarki – nieuniknioną konsekwencją gwałtownego kryzysu, który dotknął gospodarkę światową będzie bowiem kilka lat wolniejszego wzrostu gospodarczego, także w Polsce.

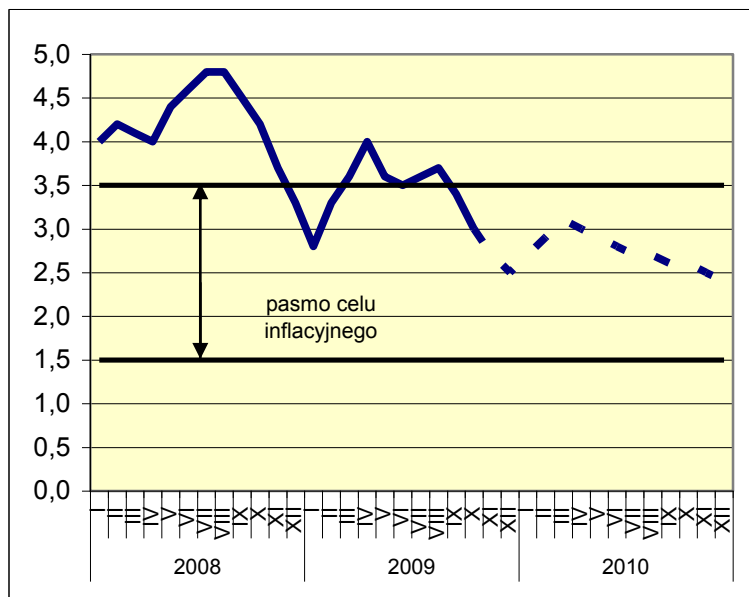
W ujęciu sektorowym, najszybszy wzrost wartości dodanej utrzyma się w sektorze budowlanym i wyniesie między 5 a 6 proc. zarówno w 2009, jak i 2010 roku. Budownictwo z jednej strony będzie narażone na uciążliwości związane z zaostrzeniem zasad finansowania „mieszkańców” przez banki, ale z drugiej będzie czerpało profity z realizacji dużych inwestycji infrastrukturalnych, między innymi w ramach przygotowań do Euro 2012. Najważniejszy z punktu widzenia wzrostu gospodarczego sektor, jakim są usługi rynkowe, rozwijał się w latach 2009 – 2010 w tempie ponad 3-procentowym. Do roku 2010 poprawić się powinna koniunktura w przemyśle, który (choćby poprzez negatywny wpływ eksportu) ucierpiał w skutek kryzysu najbardziej. W roku 2009 w sektorze przemysłowym spodziewać się można około 3-procentowego spadku wartości dodanej, natomiast w przyszłym roku, prognoza wskazuje na 1-procentowy wzrost.

Wzrost gospodarczy w roku 2009 utrzymuje się dzięki pozytywnemu wpływowi handlu zagranicznego – prognoza odnośnie **popytu krajowego** wskazuje na jego blisko 1-procentowy spadek. Sytuacja powinna poprawić się w roku 2010, kiedy to, według prognozy IBnGR, popyt krajowy wzrośnie o 1 procent.

W roku 2009, po raz pierwszy od sześciu lat, będzie miał miejsce spadek **nakładów inwestycyjnych** w gospodarce – wyniesie on 2,6 proc. negatywny trend odwróci się w drugim kwartale przyszłego roku – wówczas spodziewać się można niewielkiego wzrostu inwestycji. W całym roku 2010 prognozowany wzrost inwestycji wynosi 1,0 procent. Słumiony popyt inwestycyjny będzie się więc odradzał w powolnym tempie. W latach 2009 – 2010 utrzyma się natomiast stabilne tempo wzrostu **spożycia**, które według prognozy Instytutu, wynosić będzie około 2,5 proc.

Sytuacja na **rynku pracy** będzie się w najbliższych kwartałach pogarszać, ale nie aż tak bardzo jak mogło się wydawać jeszcze kilka miesięcy wcześniej – opóźnione efekty spowolnienia gospodarczego będą widoczne w mniejszym stopniu niż zakładały to pesymistyczne prognozy. Według prognozy IBnGR, stopa bezrobocia na koniec bieżącego roku wyniesie 12,6 proc., a na koniec 2010 roku 12,9 proc. Względnie stabilna sytuacja na rynku pracy będzie jednym z czynników umożliwiających zachowanie dodatniej dynamiki spożycia.

Wykres 3 Inflacja w Polsce

Według oceny IBnGR, w latach 2009 – 2010 poziom **inflacji** będzie oscylował wokół celu inflacyjnego banku centralnego. Na koniec roku 2009 wyniesie 2,5 proc., natomiast rok później 2,4 proc. Niższa niż w latach poprzednich inflacja będzie przede wszystkim wynikiem wolniejszego wzrostu gospodarczego i wolniejszego wzrostu płac.

Źródło: GUS, IBnGR

Wskutek recesji w krajach Unii Europejskiej **eksport** Polski w roku 2009 spadnie, według prognozy IBnGR, o ponad 5 proc. W większym stopniu, bo o 10,0 proc., zmniejszy się w tym czasie **import**, co w efekcie powodować będzie wspomniany powyżej pozytywny wpływ handlu zagranicznego na wzrost gospodarczy. Tak duży spadek importu wynika przede wszystkim z ograniczenia importu inwestycyjnego i po części także konsumpcyjnego. W roku 2010 poprawi się sytuacja w eksporcie, który może wzrosnąć o ponad 2 proc., tempo wzrostu importu będzie natomiast kształtowało się nieznacznie poniżej zera. Handel zagraniczny nadal pozostanie więc ważnym motorem wzrostu gospodarczego.

Roczne i kwartalne prognozy makroekonomiczne IBnGR

		2009		2010				2008	2009	2010
		III	IV	I	II	III	IV			
PKB	% r/r	1,8	2,0	1,5	2,2	2,4	2,5	5,0	1,4	2,2
PKB	%	0,4	0,4	0,3	0,5	0,5	0,5	x	x	x
Wartość dodana										
w przemyśle	% r/r	-1,4	-0,3	0,0	0,5	1,2	1,8	3,9	-3,1	1,0
w budownictwie	% r/r	8,5	5,5	3,7	4,9	5,3	6,7	9,1	5,8	5,4
w usługach rynkowych	% r/r	3,0	3,3	3,3	3,6	3,7	3,7	5,9	3,1	3,6
Popyt krajowy	% r/r	-0,7	0,2	0,5	0,8	1,1	1,3	5,5	-0,8	1,0
Spożycie ogółem	% r/r	2,1	2,4	2,1	2,5	2,5	2,7	6,3	2,5	2,4
w tym: indywidualne	% r/r	2,3	2,6	2,4	2,7	2,8	2,9	5,9	2,5	2,7
Inwestycje	% r/r	-3,5	-3,6	-1,8	0,2	1,5	2,5	8,2	-2,6	1,0
Produkcja sprzedana										
Przemysłu	% r/r	-1,3	-1,8	-1,7	-0,7	0,3	0,6	2,5	-4,9	-0,3
Budownictwa	% r/r	9,1	6,4	3,9	6,2	7,6	8,9	10,9	4,8	7,2
Inflacja (CPI; średnia)	%	3,5	2,6	3,2	2,9	2,6	2,4	4,2	3,3	2,8
Inflacja (CPI; k.o.)	%	3,4	2,5	3,1	2,8	2,6	2,4	3,3	2,5	2,4
Podaż pieniądza (M3, k.o.)	%	9,6	9,8	10,4	9,3	8,6	8,1	18,6	9,8	8,1
Wynagrodzenie brutto realne	% r/r	1,1	1,5	1,2	1,7	2,1	2,4	5,4	1,8	1,8
Przeciętne zatrudnienie w GN	% r/r	-0,9	0,2	0,3	0,7	1,0	1,2	3,7	-0,2	0,8
Stopa bezrobocia rejestr. (k.o.)	%	10,9	12,6	13,4	12,7	12,8	12,9	9,5	12,6	12,9
Eksport (GUS/RN)	%	2,8	5,9	-0,4	3,5	3,2	3,5	7,2	-5,2	2,4
Import (GUS/RN)	%	-3,0	0,8	-3,0	-0,4	0,1	0,5	8,2	-10,0	-0,7
Saldo obr. bież. BP (krocząco)	% PKB	-2,0	-2,0	-3,0	-3,5	-4,0	-4,0	-5,4	-2,0	-4,0
Średni kurs dolara (NBP)	PLN/USD	2,94	2,80	2,7	2,6	2,5	2,4	2,41	3,12	2,6
Średni kurs euro (NBP)	PLN/EUR	4,20	4,16	4,1	4,0	4,0	3,9	3,52	4,33	4,0

Źródło: Dane historyczne – GUS, NBP.
Szacunki i prognozy – IBnGR.